

Методичні матеріали

**з проблеми: «Формування
моральних цінностей у позакласній
виховній роботі»**

**Желіховська Н.С.
Педагог-організатор**

Зміст

1. Вступ.....3
2. Основна частина

2.1. Поняття формування моральних цінностей.....	5
2.2. Видатні педагоги про роль і значення морального виховання у формуванні особистості.....	8
2.3. Форми і методи формування моральних цінностей в учнів.....	12
3. Висновки.....	23
4. Список літератури.....	25

Вступ

Ми володіємо незраними до цього часу можливостями побачити трансляцію подій, які відбуваються у цей час на іншому кінці світу. Ми можемо бути свідком того, як працює людина в відкритому космосі чи на орбітальній станції. Але ж усе це відбувається у світі, який далекий від досконалості. Якщо ми бажаємо його покращити, то маємо запитати себе, яким ми бажаємо бачити наш світ зараз і яким він має бути?

Люди збудували великі міста, розвинули технології, однак існує багато проблем суспільного характеру. Навіть найбільш благополучні та розвинуті

країни світу стикаються із величезними проблемами суспільства. Поступова розбудова демократичної української держави ставить перед сучасною загальноосвітньою школою нове соціальне замовлення у вихованні особистості.

З огляду на це, пріоритетного значення набуває всебічний розвиток людини, розвиток її талантів, розумових і фізичних здібностей, виховання моральних якостей, формування духовних цінностей як важливих чинників її становлення як особистості.

Одним з основних завдань сучасної школи є формування у дітей загальнолюдських моральних цінностей та орієнтирів. Серед них – доброта, любов до ближніх, ціннісне ставлення до себе та навколишніх, культура поведінки.

Моральне виховання підростаючого покоління є одним із основних завдань в українській загальноосвітній школі (це визначено у нормативно-методичних документах і матеріалах у галузях освіти Закон України "Про освіту", "Національна доктрина розвитку освіти", Концепція громадянського виховання особистості в умовах розвитку української державності, Концепція національного виховання).

Сьогодні в Україні зростає роль морального виховання підростаючого покоління. У Законі України «Про освіту» метою освіти визначено всебічний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства, розвиток її талантів, розумових і фізичних здібностей, виховання високих моральних якостей, формування громадян, здатних до свідомого суспільного вибору, збагачення на цій основі інтелектуального, творчого, культурного потенціалу народу.

Численні дослідження дають змогу зробити висновок, що виховання моральних основ культури поведінки школярів в умовах роботи групи продовженого дня передбачає засвоєння моральних норм і правил, розвиток моральних почуттів, реалізацію в естетичній формі моральних норм у повсякденному житті. Виключного значення при формуванні морального

феномену має розгляд його через призму ціннісного ставлення до людини та до себе.

Опора на особистісний підхід створює умови, за яких кожен виконавець у самому собі та в інших бачить особистість, поважає особисту гідність, гідність інших. Такий підхід є вирішальним у морально-етичному вихованні молодших школярів, оскільки для дітей цієї вікової групи характерні особлива чутливість до морально - етичних впливів, загострений інтерес до норм культури поведінки та взаємин, спілкування, мовного етикету.

Виховання моральних цінностей у дітей молодшого шкільного віку в умовах роботи групи продовженого дня передбачає органічне поєднання найбільш відповідних вимогам початкової школи методів, форм і засобів морального виховання.

Мета випускної роботи: формувати моральні цінності та якості молодших школярів в умовах роботи групи подовженого дня методом казки та гри.

Завдання випускної роботи:

- проаналізувати психолого-педагогічну літературу по проблемному питанню;
- обґрунтувати педагогічні засади виховної роботи з формування моральних цінностей молодших школярів;
- ефективність застосування методики використання казки та гри у виховній та навчальній роботі з учнями початкових класів, спрямованої на формування у них морально-духовних цінностей.

2. Основна частина

2.1. Поняття морального виховання молодших школярів

Важко назвати щось більш важливе для людини, ніж її взаємини з іншими людьми. Від характеру цих взаємин багато що залежить в нашому житті: настрої, моральне самопочуття, працездатність тощо. Стосунки з оточуючими дають можливість бачити смисл свого існування, усвідомлювати

себе як частку людського суспільства. Людина, як суспільна істота, немислима поза взаєминами з іншими людьми. Саме завдяки спілкуванню і певним взаєминам, що складаються в процесі цього спілкування, людський індивід поступово стає особистістю, яка здатна усвідомлювати не лише інших, але й саму себе, свідомо й активно регулювати власну діяльність та поведінку, впливати на оточуючих, враховувати їх прагнення, інтереси.

У короткому словнику по філософії поняття моральності прирівняне до поняття мораль. «Мораль (латинське *mores*-звичаї) – норми, принципи, правила поведінки людей, а так само саме людську поведінку (мотиви вчинків, результати діяльності), почуття, судження, в яких виражається нормативна регуляція відносин людей один з одним і суспільним цілим (колективом, класом, народом, суспільством)»

Виховання – цілеспрямований свідомий процес формування гармонійної особистості, що включає формування гуманності, працелюбства, чесності, правдивості, дисциплінованості, почуття відповідальності, власної гідності, виховання патріотизму, любові до Батьківщини. Процес виховання відображує становлення кожної людини.

Мораль — це система ідей, принципів, законів, норм і правил поведінки та діяльності, які регулюють гуманні стосунки між людьми за будь-якої ситуації на демократичних засадах. У складному процесі формування всебічно розвиненої особистості чільне місце належить моральному вихованню.

Моральне виховання — виховна діяльність школи і сім'ї, що має на меті формування стійких моральних якостей, потреб, почуттів, навичок і звичок поведінки на основі засвоєння ідеалів, норм і принципів моралі, участь у практичній діяльності.

Виходячи із загальнолюдського змісту моральності, можна сказати, що загальнолюдська мораль – це не сукупність незмінних норм і принципів, що споконвіку відомі кожній людині або спільноті, а система, яка поповнювалась, розширювалась, змінювалась протягом віків, збагачуючись новими

критеріями, новим смислом. А, отже, не можна вважати поняття "загальнолюдська мораль" як щось однозначне, яке має неухильно здійснюватись, оскільки її суть і спрямованість залежить тільки від людини. Суб'єкт морального виховання у процесі розвитку і спілкування вже володіє певним моральним досвідом.

Організація життєдіяльності молодших школярів потребує безпосереднього впливу на них і взаємодії з ними. Це має стати своєрідним фундаментом, на якому базується і діяльність, і спілкування, і стосунки, і поведінка школярів. Соціальний розвиток молодших школярів потребує рішучого переведення їх з позиції виконавця у позицію активного учасника, співавтора, автора і співвиконавця всього виховного процесу. Адже відома істина стверджує, що бездумний виконавець ніколи не стане господарем ситуації.

В реальному житті нашого суспільства наступив той період, коли необхідно усвідомити, якщо не буде вирішена проблема розвитку і становлення моральної особистості молодших школярів, то ні про які перетворення в нашому реальному житті не може бути й мови. При цьому доцільно уникати однобічного підходу до визначення цілей і змісту виховання, який передбачає і однобічний характер виховної діяльності.

Основною метою морального виховання, як сімейного виховання, так і викладання у школі є прагнення передати знання та культурні традиції, навчити молодь розвиватися як особистість та збільшувати культурну спадщину. Допмагаючи дітям у вихованні моральних цінностей у роботі з батьками, велику увагу спрямовую на формування культурних навиків. Нажаль, у цілому процес виховання більш спрямований на те, щоб розвивати інтелектуальні здібності, аніж культуру та духовність.

В процесі морального виховання молодших школярів важливими є розуміння наступних категорій.

Моральна свідомість — одна із сторін суспільної свідомості, яка у вигляді уявлень і понять відображає реальні відношення і регулює

моральний бік діяльності школярів. Моральні переконання — пережиті та узагальнені моральні принципи норми.

Моральні почуття — запити, оцінки, відношення, спрямованість духовного розвитку молодших школярів. Моральні звички — корисні для суспільства стійкі форми поведінки, що стають потребою і здійснюються за будь-якої ситуації та умов. Моральна спрямованість — стійка суспільна позиція особистості, що формується на світоглядній основі, мотивах поведінки і виявляється як властивість особистості в різних умовах.

Процес морального виховання ґрунтується на певних принципах. Принципи виховання — керівні положення, що відображають загальні закономірності процесу виховання і визначають вимоги до змісту організації та методів виховного процесу молодших школярів. Основні принципи такі: цілеспрямованість виховання передбачає спрямування виховної роботи на досягнення основної мети виховання — всебічно розвиненого молодшого школяра. Суть принципу полягає в тому, що виховна діяльність має орієнтувати на необхідність молодшого школяра жити у суспільстві; єдність свідомості та поведінки у вихованні. Поведінка молодшого школяра — це його свідомість у дії. Виховання такої єдності свідомості — складний і суперечливий процес, оскільки формування навичок правильної поведінки набагато складніше, ніж виховання свідомості; виховання в праці. В основі цього принципу — ідея, що формування особистості безпосередньо залежить від їх діяльності, від особистої участі в праці. Цей принцип спирається і на таку психологічну якість, як прагнення дитини до активної діяльності; комплексний підхід у вихованні ґрунтується на діалектичній взаємозалежності педагогічних явищ і процесів. Молодший школяр стає особистістю завдяки спілкуванню і пов'язаному з ним відокремленню. Найкращі умови для спілкування й відокремлення створюються в колективі. У цьому — головний сенс гуманістичної педагогіки щодо формування необхідних взаємин вихователів і вихованців. Цей принцип передбачає: єдність вимог до вихованців з боку педагогів, контроль за їх поведінкою,

гуманне ставлення до них, поважання їхньої думки та ін.; індивідуальний підхід до молодших школярів у вихованні. Такий підхід як індивідуальна корекція загальної системи виховання — важлива вимога до організації виховного процесу і одна з умов підвищення його ефективності; принцип системності, послідовності й наступності у вихованні. Виходить з того, що для формування свідомості, вироблення навичок і звичок поведінки потрібна система певних послідовних виховних заходів.

Такі якості людської особистості не можна сформувати, якщо виховний процес являтиме собою випадковий набір виховних заходів, що матимуть епізодичний, а не системний характер; єдність педагогічних вимог школи, сім'ї і громадськості. Повинна охоплювати всі сторони навчально-виховної роботи школи, всі форми діяльності учнівського та педагогічного колективів, сім'ї, знаходити свій вияв у змісті, формах навчання та виховання, у правилах поведінки молодших школярів, у стилі життя школи, її традиціях. Така єдність є однією з умов оптимізації виховного процесу.

2.2. Видатні педагоги про роль і значення морального виховання у формуванні особистості

Проблема моральності привертає увагу мислителів від найдавніших часів. У філософській літературі вона систематично досліджується із середини 18 століття (І. Кант, І. Г. Фіхте, А. Шопенгауер, С. К'єркегор, М. О. Лоський, Б. П. Вишеславцев, М. О. Бердяєв). Людство від покоління до покоління передає свій досвід, удосконалює його. Одним з аспектів цього досвіду є виховання. Адже суспільство завжди хвилювали проблеми морального розвитку, удосконалення становлення особистості людини. Залишаються актуальними ці проблеми й у наш час, адже будь-яка епоха вказує на необхідність морального виховання та формування культури поведінки. Виховання невіддільне від усєї історії людства й багато в чому визначається соціокультурним розвитком. Тому основні риси соціального та духовного

життя в цей чи інший історичний період визначають провідні тенденції в розвитку суспільства [23, с. 201].

Питання вирішальної ролі морального виховання в розвитку й формуванні особистості усвідомлювалися й порушувалися багатьма вченими. Її вивчали такі відомі мислителі та педагоги, як Сократ, Арістотель, Я. А. Коменський, Ж.-Ж. Руссо, І. І. Песталоцці, І. Герbart, К.Ф.Ушинський, А. С. Макаренко, В. О. Сухомлинський. Учені по-різному підходили до виникнення процесу виховання в цілому, оскільки стояли на різних методологічних позиціях. У 20 столітті питання морально-вольових вимірів особистості стають предметом психологічних досліджень (Л. І. Анциферова, Л. І. Божович, Б. С. Братусь, Ф. Ю. Василюк, Л. Колберг, О. М. Леоньєв, А. Маслоу, Е. Фромм, С. Л. Рубінштейн, В. Франкл та ін.).

Давньогрецький філософ Сократ вважав, що людина повинна пізнати тільки саму себе, звідси й мета – пізнати самого себе, морально самовдосконалюватися. Платон, видатний афінський філософ і учень Сократа, обґрунтував систему освіти та виховання підростаючого покоління. Мета виховання, на його думку, – формувати «і тіло, і душу найпрекраснішим». У галузі морального виховання Арістотель надавав велике значення моральним навичкам і вправам щодо моральних вчинків. Природні задатки, розвинені навички, розум – три джерела морального виховання [8, с. 65].

У феодальному суспільстві моральне виховання обмежувалося релігійним та моральним вихованням [1, с.54].

Діячі епохи Відродження, зокрема Вікторіно да Фельтре, Ф. Рабле, Т. Мор, Е. Роттердамський, головним принципом навчання проголошували усвідомленість, відмову від механічного заучування. Гуманісти висували на перше місце культ особистості.

Педагогіка Нового часу базується на принципах свободи, самооцінюваності людини. Вона звернена до людини. Серед педагогів цього часу особливе місце посідає видатний чеський мислитель Ян-Амос Коменський, фундатор наукової педагогіки. Педагогічним поглядам і

педагогічній діяльності Я.-А. Коменського були притаманні демократизм, гуманізм, життєрадісність. Видатний педагог багато уваги приділяв моральному вихованню та дисципліні, був переконаний, що освіта людини повинна сприяти підвищенню її моральності, формуванню мудрості, помірності, мужності й справедливості – головних моральних якостей гуманної людини.

Таким чином, можна припустити, що виховання моральності, це не просто навчити людину робити добрі вчинки, а пробути в дитини самостійну волю, самобутню творчість, для якої моральнісний ідеал буде лише матеріалом для формування більш високих форм.

Вагомий внесок у розвиток педагогічних ідей вніс і Ж. Ж. Руссо. Центром уваги педагогіки Ж. Ж. Руссо вважав «природну людину», в якій від народження закладено гарні задатки. Він виділяв три завдання морального виховання: виховання хороших почуттів, правильних суджень і доброї волі.

Мету виховання вбачав у формуванні високих моральних якостей, вважаючи, що коли не виховувати їх з дитинства, порушиться гармонія особистості. Найважливішими людськими якостями вважав мудрість, справедливість, чесність, поміркованість, мужність (наполегливість у праці). Наголошував на важливості у моральному вихованні прикладу поведінки вчителів, дорослих, батьків, систематичного привчання дітей до корисної діяльності, виконання встановлених моральних правил. На його думку, цей процес відбуватиметься тим ефективніше, якщо вихованці будуть більше захищені від шкідливого впливу аморальних людей, від усього, що могло б негативно вплинути на їхню моральність [17, с 23].

Йоган-Генріх Песталоцці головним завданням морального виховання вважав розвиток високих моральних якостей, навичок і переконань шляхом вправлення дітей у моральних вчинках. «Людина сама природо-відповідно розвиває основи свого морального життя - любов і віру, якщо тільки вона виявляє їх на ділі» [15, с. 65]

Видатний педагог, Костянтин Ушинський, одним з першочергових завдань вважав формування патріотизму й гуманізму, любові до праці та дисциплінованості, чесності. Головні засоби морального виховання вбачав у навчанні, переконанні, розумовій діяльності дітей, власному прикладі вчителя, батьків тощо.

Василь Сухомлинський в системі виховання забезпечив органічну єдність моральних знань та моральної практики. Він вважав, що вирішити завдання морального виховання можна лише тоді, коли в учнів будуть сформовані елементарні звички моральної культури, які відображають ставлення до речей і через речі до людей, що сприяє створенню уявлень дитини про добро і зло, честь і безчестя, справедливість і несправедливість, щастя, гідність. [23, с. 67].

Отже, представники різних епох по-різному ставилися до морального виховання, по-різному оцінювали та трактували сутність морального виховання особистості, але головним є те, що вони дали чимало корисних і цікавих порад щодо морального виховання, які ми можемо використати у своїй педагогічній діяльності. Досвід минулого на сьогодні є неоціненним скарбом, оскільки допомагає краще зорієнтуватися у складній ситуації, пов'язаній із проблемами морального виховання

2.3. Форми і методи формування моральних цінностей в учнів

Серед актуальних проблем, що стоять перед сучасною педагогічною наукою, одна із найважливіших – належить розробці ефективних форм і методів виховання культури поведінки молодших школярів, підготовці їх до повноцінного життя у суспільстві. З огляду на це, школі потрібен педагогічно інструментований процес особистісно – орієнтованого виховання,

побудований на тісному зв'язку знань, почуттів, поведінки.

У модель виховання культури поведінки входять концепції

морального виховання, особистісно – орієнтованого підходу до виховання, системного підходу до виховання та розвитку молодшого школяра у діяльності.

Необхідно зазначити, що одним із джерел отримання знань молодшими школярами про соціальні норми поведінки, формування у них позитивного ставлення до оточуючих є *казка*, оскільки вона найбільше відповідає сутності молодших школярів. Алегорична форма багатьох казок дає змогу ознайомити молодших школярів з тими чи іншими поняттям, нормами, правилами поведінки та передати внутрішні почуття персонажів, спонукати до роздумів, завдяки яким молодший школяр переноситься з казки у реальне життя на нього по-новому, бачить себе, свою поведінку ніби збоку.

Слухання казки «Моя улюблена казка», у формі літературної гри «Мандрівка казковими стежинами», на мою думку, допоможе молодшому школяру навчитися розуміти внутрішній світ героїв, а через них і внутрішній світ інших людей, вчить співчувати їм, набутти впевненості у собі. Використання тематичного багатства казок істотно впливає на формування культури поведінки у молодших школярів, позначається на їхній поведінці та вчинках.

Серед різноманітних форм і методів виховання культури поведінки важливе місце посідає *гра*. Саме гра – природний для молодших школярів вид діяльності, де вони не тільки відображають реальне життя, а й перебудовують його, аналізують поведінку героїв.

Так, в особливих ігрових умовах молодший школяр має змогу моделювати систему соціальних відносин у наочно діючій формі, розвивати систему відносин у наочно діючій формі, розвивати орієнтування в них, хвилинки «Чомучок» (загадування і відгадування загадок), ситуативно – рольова гра «Все у світі здобувається людською працею».

Обмаль досвіду взаємин молодших школярів потребує створення створення спеціальних виховних ситуацій, «запрограмованих» переживань. Під час обговорення ситуації перед молодшими школярами постає проблема

морального вибору, що дає змогу їм можливі мотиви вчинків, поведінки, готує до вияву культури взаємин, спілкування у реальному житті. Показниками високого рівня культури поведінки є розуміння учнями необхідності дотримання її в школі, громадських місцях, в особи; готовність і потреба у виконанні загальноприйнятих норм і правил дисципліни навчання, проведення вільного часу; самоконтроль у поведінці; боротьба з порушниками культури в школі та за її межами. Як стверджував А. Макаренко, у вихованні слід домагатися розумного поєднання зовнішнього і внутрішнього контролю за культурною поведінкою вихованців, навчити їх «робити правильно, коли ніхто не чує, не бачить і ніхто не дізнається».

Обмаль досвіду взаємин молодших школярів потребує створення спеціальних виховних ситуацій, "запрограмованих" переживань. Насамперед, спираючись на образність мислення молодших школярів, їм можна пропонувати сюжетні картинки, «Товариш потрапив у біду», розіграні дітьми сценки «Твої дії в даній ситуації», «Чи вмію я бути чесним», години спілкування «Що про мене думають інші?», «Віра в себе — запорука успіху».

У роботі з молодшими школярами намагаюся створити у групі атмосферу довіри, взаємодопомоги, доброзичливості, формування позитивного ставлення до себе, оточуючих; ознайомлення з основними емоціями, усвідомлення власних емоційних станів та розпізнавання емоційних станів інших людей; формування умінь встановлювати контакти; знаходити шляхи виходу із конфліктних ситуацій; розвиток здатності до емпатії, рефлексії; розвиток комунікативних умінь. Це дуже важливо, тому вихователь групи продовженого дня повинен на допомогу залучати батьків, даючи кваліфіковані поради в ході бесід на теми «Приклад батьків у вихованні дитини», «Виховання культури поведінки», «Сімейні традиції».

Діти пізнають світ і під час трудової діяльності. Їм стають зрозумілі

важливі соціальні процеси, вони стають усвідомлювати значення праці в житті людини, в її взаємодії з довкіллям, набувають трудових умінь і навичок. Учень відчуває задоволення від власної роботи, а також у нього розвиваються важливі мотиви діяльності: соціальні, пізнавальні, мотиви самоствердження та ін. Елементи трудової активності стимулюють у дітей молодшого віку успішне формування духовності та моральності особистості дитини, визначають готовність до свідомої праці.

В роботі групи подовженого дня стають в нагоді давно випробувані заходи з трудового виховання: догляд за кімнатними рослинами, чергування в класі, їдальні, виконання доручень, перші навички слідкування за порядком на ігрових майданчиках та навколо школи, виготовлення годівничок для птахів, участь у різних конкурсах. Гармонія праці і моралі досягається тоді, коли діти всі разом, підгрупами або індивідуально виконують суспільно-корисну роботу — виготовляють іграшку як подарунок малюкам, готують святкові вітання для батьків і родичів, майструють щось для своєї групи.

Вагому роль у виховному процесі мають сюжетно-рольові ігри, які сприяють розвитку навичок життя в соціумі. Діти приймають на себе різні за змістом і статусом ролі, гра потребує від кожного перевтілення, розуміння, прийняття та вияву почуттів іншої людини. Так створюються умови для формування соціального розвитку культури, сприйняття самооцінки, самоповаги молодшого школяра. Ефективними є сюжетно-рольові ігри «У магазині», «Пошта», «У лікарні», «У бібліотеці» та інші.

Серед найважливіших моральних якостей молодших школярів, які свідчать про рівень культури особистості, її вихованість, можна назвати ввічливість, привітність, делікатність, сердечність, які допомагають зайняти достойне місце в соціумі. Саме виявлення людиною цих рис характеризується її ставлення до іншої особистості, допомагають їй швидко адаптуватися в новому середовищі, формувати дружні стосунки з людьми.

Під час бесід, читання казок, прислів'їв, оцінюються сформованість моральних цінностей та знання основних правил етичної поведінки. Важлива

роль відводиться бесідам на теми: «Роль «чарівних» слів у нашому житті» (бесіда), Гра – бесіда «Словничок ввічливих слів», Гра «Абетка ввічливості», Бесіда «Як ти розумієш поняття доброта і доброзичливість». Вихователь спрямовує увагу дітей на самоаналіз власної поведінки та поведінки ровесників з позиції етичних правил і норм. За його допомогою учні наводять приклади ввічливого, делікатного ставлення однокласників один до одного.

Виховний процес планується і будується у взаємозв'язку духовного і світського напрямків, а позакласна діяльність є логічним продовженням розпочатої на уроці роботи. Провідним напрямком є духовне виховання, причому при розробці планів, змісту виховної роботи враховується вік учнів, простежується послідовність у розвитку особистості дитини.

ВИСНОВКИ

Проблема формування моральних цінностей має значну актуальність в умовах сьогодення. Перехідний період, в якому перебуває наша країна, утруднює моральне виховання молодого покоління, прищеплення дітям загальнопоціновуваних та національних цінностей.

Моральне виховання молодших школярів є одним із найскладніших завдань вчителя. Аби вирішити це завдання вчителю потрібно лише знання предметів початкових класів та методики їх викладання, а й уміння направити власну діяльність формування морального дітей. Питання морального виховання, вдосконалення дитини хвилювали суспільство ніколи й в усі часи. Особливо нині, коли всі частіше можна зустріти жорстокість та насильство, проблема морального виховання стає дедалі актуальною.

Моральне виховання, орієнтоване виховання моральних цінностей, у педагогіці як найважливішої мети виховання з урахуванням виховання, розвитку, саморозвитку життєвого досвіду та її осмислення зусиллями самого вихованця. У різні історичні періоди розвитку на суспільстві складаються

різноманітні моральні цінності, їх єднає те, що звернені до людського початку, засновані на особистісному досвіді, є сукупність загальних принципів, норм поведінки учнів стосовно друг до друга, природі, суспільству в ім'я добра (в інтересах). Сформовані моральні цінності дозволяють визначити ціннісні моральні орієнтири молодших школярів, прагнення до ідеалу, виконують регулюючу функцію в життєдіяльності учнів.

Специфіка виховання моральних цінностей у молодших школярів залежить від вікових особливостей розвитку учнів, закономірності, механізмах і логіці цього процесу.

Логіка формування моральних цінностей включає у собі такі ланки: пошук, оцінка, вибір, і проекція (чи актуалізація цінності у спільній діяльності). Ефективність виховання моральних цінностей школярів можлива під час створення педагогічних умов: мотиваційного, змістовного, операційного.

Проведені заходів дадуть динаміку розвитку моральних цінностей дітей молодшого шкільного віку бік збільшення. Виховання моральних цінностей молодших школярів може призвести до підвищення рівня виховної підготовки у школі, забезпечуючи розвиток моральних чеснот особистості. І наші діти, вихованці стануть високоморальними особистостями: чемними, уважними до інших людей, навчатися бережно ставитися до праці.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бех І. Почуття цінності іншої людини як моральний пріоритет особистості / І. Бех // Початкова школа. – 2001. – №12. – С. 15-17.
2. Бех І. Виховання особистості: У двох книгах. Книга друга. Особистісно орієнтований підхід: науково-практичні засади / І. Д Бех – К. : Либідь, 2003. – 340 с.
3. Бех І. Духовні цінності розвитку особистості / І. Д. Бех // Педагогіка і психологія. – 1997. – № 1. – С. 124.

4. Бондар Л. Виховання моральних цінностей у школярів / Л. Бондар // Початкова школа. – 2017. – №12. – С. 5-7.
5. Дашко В. Структура і зміст духовної культури особистості / В. Дашко // Рідна школа. – 2010. – №5. – С. 15-17.
6. Демиденко В. Деякі аспекти морального виховання: Практичний матеріал для керівників, вихователів і вчителів. – К. : ІЗМН, 2012 р.
7. Коваленко О. Формування інтелектуальних цінностей студентської молоді / О. А. Коваленко. Збірник наукових праць. Педагогічні науки. Випуск 34. – Херсон: Вид. ХДУ. – 2003. – 324 с.
8. Лазарук А. Батьківська педагогіка Василя Сухомлинського: аксіологічний ракурс проблеми / А. Лазарук // Початкова школа. – 2004. – №5. – С. 31-33.
9. Моральні цінності підростаючого покоління. – Зб. : Цінності освіти і виховання. -К., 2015.
10. Павленчик В. Любов педагога до дітей як важлива умова духовно-морального виховання / В. Павленчик // Початкова школа. – 2004. – №6. – С. 44-46.
11. Сухомлинська О. Формування духовності дітей на основі християнських цінностей / О. Сухомлинська // Гуманітарний семінарій. – К., 2003. – №1. – С. 91-94.
12. Ушинский К. Избран. произведения: В 2 т. – К., 1993. – Т. 1. – С. 100-101.
13. Харуддинов М. Народна гра як засіб національного виховання // Початкова школа. – 2016. – №10. – С. 41-43.
14. Юзвак Ж. Духовний розвиток: сутність, мета, умови здійснення / Ж. Юзвак // Початкова школа. – 2000. – №4. – С. 11-12.
15. Федорова М. А. Культура поведінки дітей 6 – 7 років життя. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. і. Франка, 2008.
16. <http://ped-kopilka.com.ua/>
17. <http://metoduchka.com/>

